

RETTENS DOM (Anden Afdeling)

8. november 2000 *

I de forenede sager T-485/93, T-491/93, T-494/93 og T-61/98,

Société anonyme Louis Dreyfus & Cie, Paris (Frankrig), ved advokat R. Saint-Esteben, Paris, og med valgt adresse i Luxembourg hos advokat A. May, 398, route d'Esch,

Glencore Grain Ltd, tidligere Richco Commodities Ltd, Hamilton (Bermuda), ved advokaterne P.V.F. Bos og J.G.A. van Zuuren, Rotterdam, og med valgt adresse i Luxembourg hos advokat M. Loesch, 11, rue Goethe,

Compagnie Continentale (France), Labège (Frankrig), ved advokat P. Chabrier, Paris, og med valgt adresse i Luxembourg hos advokat E. Arendt, 8-10, rue Mathias Hardt,

sagsøgere,

mod

Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber, først ved juridisk konsulent M.-J. Jonczy, B.J. Drijber og N. Khan, Kommissionens Juridiske Tjeneste,

* Processprog: fransk og nederlandsk.

derefter ved M.-J. Jonczy og H. van Vliet, Kommissionens Juridiske Tjeneste, som befuldmægtigede, og med valgt adresse i Luxembourg hos C. Gómez de la Cruz, Kommissionen Juridiske Tjeneste, Wagnercentret, Kirchberg,

sagsøgt,

angående en påstand om annullation af Kommissionens beslutning af 1. april 1993 vedrørende de kontrakter, der var indgået mellem hver af sagsøgerne og Exportkhléb, og en påstand om erstatning af det tab, der hævdes at være lidt som følge af denne beslutning,

har

DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABERS RET I FØRSTE INSTANS
(Anden Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, J. Pirrung, og dommerne A. Potocki og A.W.H. Meij,

justitssekretær: fuldmægtig J. Palacio González,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter mundtlig forhandling den 23. februar 2000,

afsagt følgende

Dom

De relevante retsfor skrifter

- 1 Da Rådet havde konstateret, at det var nødvendigt at yde Sovjetunionen og dens republikker bistand på fødevare- og lægemiddelområdet, vedtog det den 16. december 1991 afgørelse 91/658/EØF om ydelse af et mellemfristet lån til Sovjetunionen og dens republikker (EFT L 362, s. 89). Artikel 4, stk. 3, i denne afgørelse bestemmer følgende:

»Importen af varerne, som finansieres ved hjælp af lånet, sker til verdensmarkedspriserne. Der skal sikres fri konkurrence ved indkøb og levering af varerne, som skal opfylde de internationalt anerkendte kvalitetsnormer.«

- 2 Ved forordning (EØF) nr. 1897/92 af 9. juli 1992 vedtog Kommissionen visse gennemførelsesbestemmelser for lån ydet i henhold til afgørelse 91/658 (EFT L 191, s. 22). Ifølge artikel 4 i denne forordning anvendes de lån, som Fællesskabet yder til staterne i det tidligere Sovjetunionen, kun til finansiering af indkøb og levering i henhold til kontrakter, som er blevet anerkendt af Kommissionen som værende i overensstemmelse med afgørelse 91/658 og med de

aftaler, der er indgået mellem disse republikker og Kommissionen med henblik på ydelse af disse lån. Artikel 5 i forordning nr. 1897/92 præciserer, at denne anerkendelse kun gives, hvis bl.a. de følgende betingelser er opfyldt:

- »1) Kontrakten skal være indgået efter en procedure, der sikrer fri konkurrence. Med henblik herpå skal republikkernes indkøbsorganisationer, når de udvælger leverandørfirmaer i Fællesskabet, mindst indhente tre tilbud fra firmaer, der er uafhængige af hinanden...

- 2) Kontrakten skal være indgået på de gunstigste vilkår for så vidt angår den pris, der normalt opnås på de internationale markeder.«

3 Den 9. december 1992 undertegnede Det Europæiske Fællesskab, Den Russiske Føderation og dennes finansielle institution, Vnesheconombank (herefter »VEB«), i overensstemmelse med forordning nr. 1897/92 et »Memorandum of Understanding« (rammeaftalen), som skulle danne grundlag for Det Europæiske Fællesskabs ydelse af det i afgørelse 91/658 omhandlede lån til Rusland. Denne rammeaftale gentager i sin artikel 7, syvende og tolvte led, de ovenfor citerede bestemmelser i artikel 5 i forordning nr. 1897/92.

4 Samme dag undertegnede Kommissionen og VEB den i forordning nr. 1897/92 og rammeaftalen omhandlede låneaftale (herefter »låneaftalen«). I denne aftale bestemmes proceduren for udbetaling af lånet nærmere. Den bestemmer i artikel 5.1, litra a), at den anmodning om godkendelse, som VEB skal indgive til Kommissionen, bl.a. skal affattes under anvendelse af formularen i bilag 2-A til denne aftale. Det følger af dette bilag, at VEB skal vedlægge denne anmodning dels en kopi af leveringskontrakten, dels de tre opfordringer om at indgive tilbud, der er fremsendt til de uafhængige virksomheder, og som skal være udsendt inden indgåelsen af denne kontrakt, samt svarene på disse opfordringer.

- 5 Den 15. januar 1993 indgik Kommissionen i overensstemmelse med artikel 2 i afgørelse 91/658, som låntager på Fællesskabets vegne, en låneaftale med et bankkonsortium ledet af Crédit Lyonnais.

Sagens faktiske omstændigheder

- 6 Sagsøgerne, der er internationale handelsselskaber, blev i det sidste kvartal af 1992 kontaktet i forbindelse med et uformelt udbud, der var iværksat af det statslige selskab Exportkhl b, som Den Russiske Føderation havde pålagt at forhandle om indkøb af hvede.
- 7 Ved kontrakter, der blev indgået henholdsvis den 27. og 28. november 1992, aftalte sagsøgerne og Exportkhl b følgende: Aktieselskabet Louis Dreyfus & Cie (herefter »Louis Dreyfus«) forpligtede sig til at levere 325 000 tons brødhvede til 140,50 USD pr. ton, cif og free out — havne i Østersøen. Selskabet Glencore Grain havde forpligtet sig til at levere 700 000 tons brødhvede til 140 USD på de samme betingelser. Compagnie Continentale (France) havde for sit vedkommende underskrevet to kontrakter. Den første vedrørte levering af 500 000 tons brødhvede, hvoraf 50 000 senere blev annulleret, til 140,40 USD pr. ton, cif og free out — havne i Østersøen; den anden vedrørte 20 000 tons hård hvede til 145 USD pr. ton, cif og free out — havne i Sortehavet. Denne anden kontrakt blev ændret den 2. december 1992 med henblik på levering af yderligere 15 000 tons hård hvede til 148 USD pr. ton, cif og free out — havne i Sortehavet. Varerne skulle i henhold til bestemmelserne i hver enkelt af disse kontrakter indlastes i løbet af januar og februar måned 1993.
- 8 Efter indgåelse af låneaftalen anmodede VEB Kommissionen om at godkende hver af de kontrakter, der var indgået mellem Exportkhl b og sagsøgerne.

- 9 Efter at Kommissionen havde fået visse nødvendige supplerende oplysninger fra VEB, særligt vedrørende valutakursen mellem ECU og USD, som ikke var fastsat i kontrakten, gav Kommissionen sin godkendelse den 27. januar 1993 i form af bekræftelser over for VEB.
- 10 Ifølge sagsøgerne blev rembursbrevene, som finansieringen skulle ske på grundlag af, først operative i løbet af de sidste to uger af februar måned 1993, dvs. blot nogle dage inden udløbet af den i kontrakterne fastsatte indlastningsperiode.
- 11 Selv om en stor del af varerne var blevet leveret eller var under indlastning, blev det imidlertid ifølge sagsøgerne klart, at ikke alle varer kunne leveres inden udløbet af februar måned 1993.
- 12 Ved et telex af 19. februar 1993 indkaldte Exportkhleb eksportørerne til et møde i Bruxelles, som blev afholdt den 22. og 23. februar 1993. Under mødet anmodede Exportkhleb eksportørerne om at fremsætte nye tilbud på prisen for levering af, hvad Exportkhleb kaldte »den påregnelige restmængde«, dvs. de varer, som det med rimelighed kunne forventes ikke ville blive leveret inden den 28. februar 1993. Ifølge sagsøgerne var hvedeprisen på verdensmarkedet steget betydeligt fra november 1992, hvor købekontrakterne var blevet indgået, til de nye forhandlinger fandt sted i februar 1993.
- 13 Efter dette møde blev der opnået enighed mellem Exportkhleb og sagsøgerne om de nye mængder hvede, der skulle leveres inden udløbet af april måned 1993. Selskabet Louis Dreyfus fik tildelt en ordre på 185 000 tons brødhvede til 155 USD. Glencore Grain accepterede at levere 450 000 tons brødhvede til den

samme pris. Endelig blev Compagnie Continentale (France) pålagt at levere 300 000 tons brødhvede, heraf 120 000 til den oprindeligt aftalte pris og 180 000 til 155 USD, samt 20 000 tons hård hvede eller brødhvede til den samme pris.

- 14 Ifølge sagsøgerne blev det, da sagen hastede på grund af den alvorlige fødevareresituation i Rusland, efter anmodning fra Exportkhleb besluttet blot at formalisere disse ændringer i almindelige tillæg til de oprindelige kontrakter.
- 15 Den 9. marts 1993 meddelte Exportkhleb Kommissionen, at kontrakterne med fem af selskabets leverandører var blevet ændret, og at de fremtidige leverancer herefter ville blive foretaget til 155 USD pr. ton (cif og free out — havne i Østersøen), der skulle omregnes til ecu til kurs 1,17418 (dvs. 132 ECU pr. ton).
- 16 Ved telefax af 12. marts 1993 henlede generaldirektøren for Generaldirektoratet for Landbrug (GD VI) Exportkhleb's opmærksomhed på, at eftersom maksimumsværdien af disse kontrakter allerede var fastsat ved Kommissionens bekræftelse, og der allerede var indgået forpligtelse for alle disponible bevillinger til hvede, kunne Kommissionen kun efterkomme en sådan anmodning, hvis den samlede værdi af kontrakterne blev opretholdt, hvilket kunne ske ved en tilsvarende reduktion af de udestående mængder, der skulle leveres. Generaldirektøren anførte endvidere, at Kommissionen kun kunne behandle anmodningen om godkendelse af ændringerne, hvis den blev indgivet officielt af VEB.
- 17 Ifølge sagsøgerne blev disse oplysninger fortolket som en bekræftelse på, at Kommissionen i princippet accepterede ændringerne, men forbeholdt sig at behandle sagen med henblik på en formel godkendelse, når sagen var blevet forelagt af VEB.
- 18 Tillæggene til kontrakterne blev herefter formelt aftalt, selv om de blev fiktivt dateret den 22. februar 1993, hvor mødet i Bruxelles blev afholdt. Selv om prisen

pr. ton ikke var blevet ændret i forhold til den, der blev meddelt den 9. marts 1993, var mængderne blevet ændret, for at den samlede kontraktværdi ikke skulle overstige den oprindeligt fastsatte. Derfor genoptog eller fortsatte sagsøgerne deres leveringer.

- 19 Dokumenterne vedrørende de nye tilbud og ændringerne af kontrakterne blev officielt fremsendt til Kommissionen af VEB den 22. og 26. marts 1993.
- 20 Ved skrivelse af 1. april 1993, der var underskrevet af det kommissionsmedlem, der havde ansvaret for landbrugsspørgsmål, gav Kommissionen VEB meddelelse om sit afslag på at godkende ændringerne af de oprindelige kontrakter.
- 21 Ved denne skrivelse meddelte kommissionsmedlemmet, at Kommissionen efter at have gennemgået ændringerne af kontrakterne mellem Exportkheleb og en række leverandører kunne acceptere de ændringer, der bestod i udsættelsen af leverings- og betalingsfristerne. Derimod anførte han: »[P]riserne er forhøjet i et sådant omfang, at vi ikke kan anse dem for at være en nødvendig tilpasning, men snarere for en væsentlig ændring af de oprindeligt indgåede kontrakter.« Han fortsatte: »Det aktuelle prisniveau på verdensmarkedet (i slutningen af marts 1993) er ikke væsentligt forskelligt fra niveauet på det tidspunkt, hvor priserne oprindeligt blev aftalt (slutningen af november 1992).« Kommissionsmedlemmet bemærkede, at hensynet til at sikre dels fri konkurrence mellem mulige leverandører, dels de gunstigste vilkår for indkøbene var et af de vigtigste kriterier for Kommissionens godkendelse af kontrakterne. Han konstaterede, at ændringerne i det foreliggende tilfælde var aftalt direkte med de berørte virksomheder uden udbud i konkurrence med andre leverandører, og konkluderede følgende: »Kommissionen kan ikke godkende så væsentlige ændringer blot på grundlag af ændringer af eksisterende kontrakter.« Han anførte ligeledes: »[H]vis det findes nødvendigt at ændre priserne eller mængderne, vil det kræve indgåelse af nye kontrakter, der skal forelægges for Kommissionen til godkendelse efter den sædvanlige, fuldstændige procedure (herunder fremlæggelse af mindst tre tilbud).«

- 22 Selskaberne Louis Dreyfus og Glencore Grain hævder, at Exportkhløb den 5. april 1993 gav den meddelelse om Kommissionens afslag. Continentale (France) gør gældende, at det på samme dato modtog et telex fra Exportkhløb med meddelelse om dette afslag, men at den fulde ordlyd af skrivelsen af 1. april 1993 først tilgik selskabet den 20. april 1993.

Retsforhandlinger

- 23 Selskaberne Louis Dreyfus, Glencore Grain og Compagnie Continentale (France) har ved stævninger indleveret til Domstolens Justitskontor henholdsvis den 9. juni, 5. juli og 22. juni 1993 anlagt sager, som blev registreret under numrene C-311/93, C-343/93 og C-357/93.
- 24 Ved kendelser af 27. september 1993 henviste Domstolen disse sager til De Europæiske Fællesskabers Ret i Første Instans i medfør af Rådets afgørelse 93/350/Euratom, EKSF, EØF af 8. juni 1993 om ændring af afgørelse 88/591/EKSF, EØF, Euratom om oprettelse af De Europæiske Fællesskabers Ret i Første Instans (EFT L 144, s. 21).
- 25 Disse sager blev registreret på Rettens Justitskontor under numrene T-485/93, T-491/93 og T-494/93.
- 26 Ved domme af 24. september 1996 i sagerne Dreyfus mod Kommissionen (sag T-485/93, Sml. II, s. 1101), Richco mod Kommissionen (sag T-491/93, Sml. II, s. 1131) og Compagnie Continentale mod Kommissionen (sag T-494/93, Sml. II, s. 1157) afviste Retten den påstand om annullation, som hver af sagsøgerne havde nedlagt, og tog ikke den af Kommissionen rejste formalitetsindsigelse til følge for så vidt angår påstandene om erstatning, som selskaberne Louis Dreyfus og Glencore Grain havde nedlagt.

- 27 Ved appelskrifter indleveret til Domstolens Justitskontor mellem den 28. november og den 23. december 1996 iværksatte sagsøgerne appel af disse domme i den udstrækning, de afviste påstandene om annullation.
- 28 Ved kendelser af 27. januar 1997 besluttede Retten at udsætte den skriftlige forhandling for så vidt angår påstandene om erstatning i afventning af Domstolens domme.
- 29 Société Compagnie Continentale (France) indleverede den 8. april 1998 en ny stævning til Rettens Justitskontor med påstand om, at det pålægges Kommissionen at erstatte den skade, som sagsøgeren har lidt som følge af beslutningen af 1. april 1993. Sagen blev registreret på Rettens Justitskontor under nummer T-61/98.
- 30 Ved domme af 5. maj 1998 i sagerne Dreyfus mod Kommissionen (sag C-386/96 P, Sml. I, s. 2309), Compagnie Continentale mod Kommissionen (sag C-391/96 P, Sml. I, s. 2377) og Glencore Grain mod Kommissionen (sag C-403/96 P, Sml. I, s. 2405) ophævede Domstolen Rettens domme, for så vidt som de afviste de nedlagte annullationspåstande, hjemviste sagerne til Retten til afgørelse i realiteten og udsatte afgørelsen om sagernes omkostninger.
- 31 Den skriftlige forhandling blev i overensstemmelse med artikel 119, stk. 2, i Rettens procesreglement genoptaget på det stadium, hvor den befandt sig.
- 32 Ved kendelse af 9. juni besluttede Retten (Tredje Afdeling) under henvisning til, at den ikke i den dom, der blev afsagt den 24. september 1996 i sag T-494/93, havde taget stilling til Kommissionens anbringende om, at sagen var anlagt for sent, at henskyde denne formalitetsindsigelse til afgørelse i forbindelse med realiteten.

- 33 Ved kendelse afsagt den 11. juni 1998 af formanden for Rettens Tredje Afdeling er sagerne T-494/93 og T-61/98 i overensstemmelse med procesreglementets artikel 50 blevet forenet med henblik på den skriftlige forhandling, den mundtlige forhandling og domsafsigelsen.
- 34 På grundlag af den refererende dommers rapport har Retten (Anden Afdeling) besluttet at indlede den mundtlige forhandling.
- 35 Ved kendelse af 19. januar besluttede formanden for Anden Afdeling i overensstemmelse den ovenfor nævnte artikel 50 at forene sagerne T-485/93, T-491/93, T-494/93, og T-61/98 med henblik på den mundtlige forhandling.
- 36 Parterne afgav mundtlige indlæg og besvarede spørgsmål fra Retten i retsmødet den 23. februar 2000.
- 37 Sagsøgerne oplyste under retsmødet, at de ikke havde indvendinger mod forening af sagerne T-485/93, T-491/93, T-494/93 og T-61/98 med henblik på dommen.
- 38 Retten træffer i overensstemmelse med artikel 50 i procesreglementet bestemmelse om forening af disse sager med henblik på dommen.

Parternes påstande

39 I sag T-485/93 har sagsøgeren nedlagt følgende påstande:

— Kommissionens beslutning af 1. april 1993 annulleres.

— Kommissionen pålægges at erstatte det lidte økonomiske og ikke-økonomiske tab.

— Kommissionen tilpligtes at betale sagens omkostninger.

40 I sag T-491/93 har sagsøgeren nedlagt følgende påstande:

— Beslutningen af 1. april 1993 annulleres.

— Kommissionen pålægges at betale et beløb på 7 374 023,78 EUR med renter at regne fra tidspunktet for stævningens indgivelse i erstatning for det tab, sagsøgeren har lidt som følge af denne beslutning.

— Kommissionen tilpligtes at betale sagens omkostninger.

41 I de forenede sager T-494/93 og T-61/98 har sagsøgeren nedlagt følgende påstande:

- Kommissionens beslutning af 1. april 1993 annulleres.

- Kommissionen pålægges at betale et beløb på 1 858 987 EUR med renter i erstatning for det tab, sagsøgeren har lidt som følge af denne beslutning.

- Kommissionen tilpligtes at betale sagens omkostninger.

42 Kommissionen har nedlagt følgende påstande:

- I sag T-491/93: Erstatningspåstanden afvises. Subsidiært frifindelse.

- I sag T-494/93: Annullationsøgsmålet afvises. Subsidiært frifindelse.

- Frifindelse for annullationspåstanden i sag T-491/93 og frifindelse i sagerne T-485/93 og T-61/98.

— Sagsøgerne tilpligtes at betale sagernes omkostninger.

Spørgsmålet, om annullationssøgsmålet i sag T-494/93 er anlagt for sent

Kommissionens argumenter

43 Kommissionen har gjort gældende, at annullationssøgsmålet, der blev anlagt den 22. juni 1993, er anlagt for sent.

44 Den har bemærket, at sagsøgeren erkender, at selskabet blev informeret om den anfægtede beslutning ved et telex fra Exportkhele af 5. april 1993. Dette telex gjorde utvetydigt sagsøgeren bekendt med indholdet af og grundene til Kommissionens holdning. Sagen skulle derfor have været anlagt inden for en frist på to måneder at regne fra den 5. april 1993, dvs. senest den 11. juni 1993 inklusive afstandsfristen.

45 Subsidiært har Kommissionen bemærket, at sagsøgeren først modtog kopi af beslutningen den 20. april 1993. Henset til den klare formulering af telexet af 5. april 1993, den hastende karakter og de alvorlige konsekvenser, der fulgte af de meddelte oplysninger, ville en påpasselig virksomhed ikke have ventet til den 20. april 1993 med at fremskaffe teksten i beslutningen af 1. april 1993, men ville straks have iværksat de nødvendige skridt for at få kendskab hertil.

Rettens bemærkninger

- 46 I henhold til EF-traktatens artikel 173, stk. 5 (efter ændring nu artikel 230, stk. 5, EF), skal et annullationssøgsmål anlægges inden to måneder, efter at retsakten, alt efter sin art, er offentliggjort eller meddelt sagsøgeren eller, i mangel heraf, senest to måneder efter, at sagsøgeren har fået kendskab til den.
- 47 Hertil kommer, at i overensstemmelse med bilag II til Domstolens procesreglement, hvortil artikel 102, stk. 2, i Rettens procesreglement henviser, forlænges den ovenfor nævnte frist med seks dage som følge af afstanden i det tilfælde, hvor sagsøgeren har sit hjemsted i Frankrig.
- 48 I denne sag blev beslutningen af 1. april hverken offentliggjort eller meddelt sagsøgeren.
- 49 Når retsakten ikke er offentliggjort eller meddelt, tilkommer det den, der har kendskab til en retsakt, som berører denne, at anmode om den fulde tekst inden for en rimelig frist. Med dette forbehold kan søgsmålsfristen først løbe fra det tidspunkt, hvor den berørte tredjemand får nøjagtigt kendskab til indholdet af og begrundelsen for den pågældende retsakt, således at han kan gøre effektiv brug af sin søgsmålsadgang (jf. Rettens dom af 19.5.1994, sag T-465/93, Consorzio gruppo di azione locale »Murgia Messapica« mod Kommissionen, Sml. II, s. 361, præmis 29, af 7.3.1995, forenede sager T-432/93, T-433/93 og T-434/93, Socurte m.fl. mod Kommissionen, Sml. II, s. 503, præmis 49, og af 13.12.1995, sag T-109/94, Windpark Groothusen mod Kommissionen, Sml. II, s. 3007, præmis 26). Udtrykket »nøjagtigt kendskab« forudsætter ikke et kendskab til samtlige dele i beslutningen, men til det væsentlige i dens indhold (jf. i denne retning Rettens kendelse af 10.2.1994, sag T-468/93, Frinil mod Kommissionen, Sml. II, s. 33, præmis 32).

- 50 Det bemærkes, at Exportkhelebs telex af 5. april 1993 til sagsøgeren kun indeholder to korte uddrag fra beslutningen af 1. april 1993. Disse citater, der i øvrigt er ufuldstændige, nævner ikke et af de afgørende klagepunkter, som Kommissionen har fremført i denne beslutning, nemlig at tillæggene til kontrakterne var blevet aftalt uden udbud i konkurrence med andre potentielle leverandører.
- 51 Selv om telexet af 5. april 1993 gjorde det muligt for sagsøgeren at forstå, at Kommissionens tjenestegrene havde en negativ holdning til tillæggene, gav det derimod ikke mulighed for at få et nøjagtigt kendskab til de grunde, som denne holdning byggede på.
- 52 Derfor kan søgsmålsfristen for annulationssøgsmålet ikke regnes fra telexets dato.
- 53 Med hensyn til Kommissionens subsidiære argumentation finder Retten under de i sagen foreliggende omstændigheder, at de 15 dage, der forløb mellem den 5. april 1993, hvor telexet fra Exportkheleb modtoges, og den 20. april 1993, hvor beslutningens tekst modtoges, ikke er en urimelig lang periode i den ovenfor nævnte retspraksis' betydning til trods for den nødsituation, der fremgik af de af Exportkheleb givne oplysninger.
- 54 Herefter skal formalitetsindsigelsen, der er begrundet med, at sagen er anlagt for sent, forkastes.

Annulationspåstanden

Tilsidesættelse af beslutning 91/658 og forordning nr. 1897/92

- 55 Parterne er ikke uenige om, at de nye vilkår i salgskontrakterne, som vedrørte priserne, mængderne og endog i et tilfælde arten af det produkt, der skulle leveres, skulle godkendes af Kommissionen for at kunne omfattes af Fællesskabets finansielle garanti. Det er i den forbindelse uvæsentligt, om disse nye vilkår skal kvalificeres som tillæg til de oprindelige kontrakter eller som nye kontrakter.
- 56 Parterne er også enige om, at blandt de betingelser, der i de relevante bestemmelser stilles for at opnå Kommissionens anerkendelse, vedrører en den aftalte pris og en anden overholdelsen af en procedure, der sikrer fri konkurrence ved kontraktens tildeling. Det fremgår af den anfægtede beslutning, at ifølge Kommissionen var både den første og den anden af disse betingelser ikke opfyldt.
- 57 Parterne har i øvrigt ikke bestridt, at disse to betingelser er kumulative, hvilket betyder, at manglende opfyldelse af den ene af disse er tilstrækkelig til at begrunde beslutningen om ikke at godkende kontrakterne.
- 58 Det er under de omstændigheder, der foreligger i sagen, hensigtsmæssigt først at behandle den anden betingelse.

Sagsøgernes argumenter

- 59 Sagsøgerne har, i modsætning til det, som Kommissionen angiver i den anfægtede beslutning, gjort gældende, at betingelsen vedrørende sikring af fri konkurrence blev overholdt ved kontraktens tildeling i februar 1993, ligesom den var blevet overholdt ved kontraktens indgåelse i november 1992.
- 60 Sagsøgerne har i den forbindelse henvist til den sammenhæng og særligt til den nødsituation, hvorunder forhandlingerne fandt sted ved mødet den 22. og 23. februar 1993 (jf. bl.a. dommen af 5.5.1998 i sagen Dreyfus mod Kommissionen, præmis 50).
- 61 Herefter har sagsøgerne bemærket, at bestemmelserne i beslutning 91/658 og i forordning nr. 1897/92 ikke kræver overholdelse af særlige formalia for at sikre konkurrence mellem leverandørerne i Fællesskabet. I øvrigt bestemmer artikel 5, nr. 1, i forordning nr. 1897/92 kun, at Exportkhleb, som indkøbsorganisation, skal »indhente« mindst tre tilbud fra firmaer, der er uafhængige af hinanden.
- 62 Sagsøgerne har herudover understreget, at udbuddet i konkurrence mellem mindst tre uafhængige firmaer ved kontrakttildelingen i november 1992 skete ved en almindelig telefonisk indkaldelse. Derimod havde proceduren for udbud i konkurrence ved tildelingen af tillæggene været mere formel, idet firmaerne var blevet indkaldt ved telex. Desuden henviser sagsøgerne til, at fagpressen havde omtalt mødet i Bruxelles den 22. og 23. februar 1993. Som følge af, at Kommissionen ikke fremkom med nogen indsigelse imod fremgangsmåden for tildeling af de oprindelige kontrakter, er den kritik, som den har fremsat over for den fremgangsmåde, der førte til indgåelsen af tillæggene, uden grundlag.

- 63 Ved dette møde i Bruxelles den 22. og 23. februar 1993 førte forhandlingerne — selv om de blev ført adskilt — hver leverandør til at indrette sig efter den laveste pris, der blev tilbudt til de russiske myndigheder.
- 64 Endelig er det ifølge sagsøgerne logisk, at Exportkhlëb i forbindelse med det andet udbud ønskede at indkøbe de endnu ikke leverede mængder. Det forhold, at de mængder, der blev krævet i forbindelse med det andet udbud, var de samme som dem, der ikke var blevet leveret, betyder derfor ikke, at der ikke var konkurrence involveret i denne procedure.

Rettens bemærkninger

- 65 Det skal indledningsvis understreges, at betingelsen vedrørende overholdelsen af fri konkurrence ved tildeling af kontrakter er afgørende for, at den låneordning, som Fællesskabet har indført, kan fungere ordentligt. Ud over forebyggelse af risikoen for bedrageri eller hemmelige aftaler har betingelsen mere generelt til formål at sikre en optimal udnyttelse af de midler, som Fællesskabet har stillet til rådighed for at hjælpe staterne i det tidligere Sovjetunionen. Som følge heraf har betingelsen både til formål at beskytte Fællesskabet i dets egenskab af udlåner og staterne i deres egenskab af modtagere af fødevarer- og lægemiddelhjælp.
- 66 Kravet om overholdelse af disse betingelser fremtræder derfor ikke blot som en formel forpligtelse, men som et nødvendigt led i gennemførelsen af låneordningen.
- 67 Der er under disse omstændigheder grund til at undersøge, om Kommissionen, da den vedtog den anfægtede beslutning, var berettiget til at finde, at det ikke var

godtgjort, at betingelsen om fri konkurrence var overholdt ved indgåelsen af tillæggene til kontrakterne. Beslutningens lovlighed skal vurderes under hensyntagen til samtlige de regler, der var pålagt Kommissionen inden for dette område, herunder de med de russiske myndigheder indgåede aftaler.

- 68 De tillæg, der blev aftalt med forskellige firmaer i Fællesskabet, udgør i forhold til hinanden særlige kontrakter, som hver især skulle godkendes af Kommissionen. Derfor skal det undersøges, om hver sagsøger, da det pågældende firma aftalte nye kontraktvilkår med Exportkhleb, havde deltaget i et udbud i konkurrence med mindst to uafhængige firmaer.
- 69 Det bemærkes med hensyn hertil først, at det telex, som Exportkhleb fremsendte til sagsøgerne, hvorved de blev indkaldt til et møde i Bruxelles den 22. og 23. februar 1993, ikke kan ses som et bevis for, at hvert firma — inden tillæggene blev aftalt — havde deltaget i et udbud i konkurrence med mindst to firmaer, der var uafhængige af hinanden.
- 70 Det er korrekt, at de fællesskabsregler, der finder anvendelse, ikke fastsætter en bestemt udbudsform. Men spørgsmålet i sagen er ikke, om et telex kan udgøre et gyldigt udbud, men om dette telex beviser, at hvert firma deltog i et udbud i konkurrence med andre, inden de nye vilkår blev aftalt. Det skal fastslås, at Exportkhleb's telex, der er formuleret i almindelige vendinger, og som bl.a. ikke angiver de mængder, der skulle leveres, eller leveringsbetingelserne, ikke udgør et bevis herfor.
- 71 De udklip fra fagpressen, som sagsøgerne har fremlagt, og som meddeler, at repræsentanter for Exportkhleb kom til Europa for bl.a. at diskutere forsynin-

gerne med korn i forbindelse med lånet fra Fællesskabet, beviser på ingen måde, at tillæggene blev aftalt med firmaer, som forinden havde deltaget i et udbud i konkurrence med mindst to andre uafhængige virksomheder.

- 72 Det er, som sagsøgeren Glencore Grain har understreget, korrekt, at de anvendelige bestemmelser kun pålægger Exportkhleb at »indhente« mindst tre konkurrerende tilbud. Det er derfor ikke udelukket, at visse firmaer, selv om de blev inviteret, giver afkald på at afgive et bud.
- 73 Imidlertid fremgår det ikke af sagens akter, at der for hvert af de tillæg, der blev aftalt, var mindst to andre konkurrerende firmaer, der havde afslået Exportkhleb's opfordring til at afgive bud.
- 74 I den telefax, som Exportkhleb fremsendte til Kommissionen den 9. marts 1993 for at meddele de ændringer, der var blevet foretaget i kontrakterne, begrænsede selskabet sig til at angive de kontrakter, der var indgået med hvert firma. Det var kun buddet fra det firma, der fik kontrakten, og de vilkår, der blev aftalt på grundlag af en forhandling mellem Exportkhleb og dette firma, der blev meddelt for hver kontrakt. Det blev ikke for hver af disse kontrakter godtgjort, at der var afgivet mindst to andre svar på opfordringerne til at afgive bud, uanset om de måtte være negative. Denne telefax angiver kun, at hvert firma havde indgået en kontrakt med Exportkhleb, der omfattede den resterende mængde, som det skulle levere på datoen for mødet i Bruxelles. Det forholder sig reelt således, at selv om tilbuddene var vedlagt telefaxen af 9. marts 1993, var der tale om særskilte tilbud på særskilte kontrakter og ikke om tilbud på en og samme kontrakt. Denne telefax gør det derfor ikke muligt at bevise, at hvert tillæg var blevet aftalt efter et udbud i konkurrence mellem mindst tre uafhængige firmaer.

- 75 Kommissionen har i øvrigt, uden at blive modsagt på dette punkt, oplyst, at den ikke ved VEB's officielle fremsendelse af de nye kontraktvilkår henholdsvis den 22. og 26. marts 1993 modtog svar — positive eller negative — fra mindst tre uafhængige firmaer.
- 76 Sagsøgerne har imidlertid bemærket, at den frie konkurrence blev sikret, idet de alle blev forpligtet til at indrette sig efter den lavestbydendes pris.
- 77 Det er korrekt, at Exportkhleb's telefax af 9. marts 1993 til Kommissionen viser, at de tilbudte priser gik fra 155 til 158,50 USD, men at den pris, der endeligt blev indgået med Exportkhleb, var 155 USD for alle firmaerne.
- 78 Dette kan imidlertid højst vise, at der forud for indgåelsen af hver kontrakt blev forhandlet mellem Exportkhleb og hver af sagsøgerne. Derimod beviser dette ikke, når der ligeledes henses til de ovenfor anførte forhold, at denne pris var resultatet af et udbud i konkurrence mellem mindst tre uafhængige virksomheder for hver kontrakt, der skulle indgås.
- 79 Det fremgår heraf, at det ikke er godtgjort, at Kommissionen anlagde en fejlagtig vurdering, da den konkluderede, at princippet om fri konkurrence ikke var blevet overholdt ved aftalen om tillæggene til kontrakterne.
- 80 Idet en af de kumulative betingelser, der er anført i de anvendelige bestemmelser, ikke er opfyldt, skal det første anbringende forkastes, uden at der er grund til at undersøge, om den pris, der blev aftalt i tillæggene, svarede til prisen på det internationale marked.

Tilsidesættelse af princippet om beskyttelse af den berettigede forventning

Sagsøgernes argumenter

- 81 Sagsøgeren i sag T-485/93 har gjort gældende, at Kommissionens tjenestegrene gav selskabet præcise mundtlige løfter om, at tillæggene ville blive godkendt. Det var i øvrigt på dette grundlag, at sagsøgeren fra den 4. marts 1993 genoptog sine indladninger af hvede til Rusland.
- 82 Endvidere har alle sagsøgerne gjort gældende, at den skrivelse, som generaldirektøren for GD VI fremsendte den 12. marts 1993 til Exportkøb, skabte en berettiget forventning hos de russiske myndigheder og senere hos sagsøgerne om, at den prisforhøjelse, der var fastsat i tillæggene til kontrakterne, ville blive godkendt. Det fremgik af denne skrivelse:
- at Kommissionen ikke kritiserede selve den forhandlingsprocedure, der fandt sted i Bruxelles i februar 1993, og som den var blevet gjort bekendt med
  - at der i princippet var givet en godkendelse af tillægget og den nye pris, fordi den samlede værdi af det allerede bevilgede lån fra Fællesskabet forblev uændret, hvilket forudsatte en reduktion af mængderne
  - at der blev henvist til forpligtelsen til at give Kommissionen en formel meddelelse om tillægget, hvilket blev gjort i løbet af de følgende dage.

83 Sagsøgerne i sagerne T-491/93 og T-494/93 har endvidere støttet sig på en skrivelse af 26. marts 1993, som det kommissionsmedlem, der var ansvarlig for landbrugsspørgsmål, fremsendte til vicepremierministeren for Den Russiske Føderation. Dette medlem udtrykte ikke den mindste tvivl om foreneligheden mellem den pris, der blev aftalt den 23. februar 1993, og priserne på verdensmarkedet.

84 Ved den 1. april 1993 at indtage en holdning, der var i modstrid med den, der tidligere var givet udtryk for i relation til de samme spørgsmål, har Kommissionen tilsidesat princippet om beskyttelse af den berettigede forventning (jf. bl.a. Rettens dom af 14.9.1995, sag T-571/93, Lefebvre m.fl. mod Kommissionen, Sml. II, s. 2379, præmis 74).

Rettens bemærkninger

85 Efter fast retspraksis omfatter retten til at kræve beskyttelse af den berettigede forventning enhver borger, som befinder sig i en situation, hvoraf det fremgår, at fællesskabsadministrationen har givet anledning til berettigede forventninger, bl.a. ved at afgive præcise løfter (jf. Rettens dom af 8.7.1999, sag T-266/97, Vlaamse Televisie Maatschappij mod Kommissionen, Sml. II, s. 2329, præmis 71).

86 Sagsøgerne støtter sig i denne sag på mundtlige løfter fra Kommissionens tjenestegrene, en skrivelse af 12. marts 1993 fra generaldirektøren for GD VI og en skrivelse af 27. marts 1993 fra kommissionsmedlemmet med ansvar for landbrugsspørgsmål.

- 87 Det bemærkes først, at der ikke i sagens akter findes forhold, der gør det muligt at bevise, at de hævdede mundtlige løfter, som Kommissionen nægter af have formuleret, er afgivet, og derfor heller ikke, at de har et indhold, der er en forudsætning for, at de kan skabe en berettiget forventning.
- 88 Dette anbringendes første led må derfor forkastes.
- 89 Herefter har sagsøgerne støttet sig på generaldirektøren for GD VI's skrivelse af 12. marts 1993 til Exportkøb, hvoraf det hævdes at fremgå, at Kommissionen erklærede sig klar til at godkende tillæggene til kontrakterne — og særligt forhøjelsen af priserne — på betingelse af, at den samlede værdi af kontrakterne forblev uændret, hvilket medførte en tilsvarende reduktion af de mængder, der skulle leveres.
- 90 Det skal dog bemærkes, at denne skrivelse indeholdt et sidste afsnit, der var formuleret som følger:

»For at kunne undersøge og godkende de ændrede kontrakter, har Kommissionen behov for en officiel anmodning herom fra [VEB], som fremsættes ved at fremsende de ændrede eller nye kontrakter så hurtigt som muligt.«

(»In order to be able to examine and to approve the amended contracts, the Commission needs an official request from the [VEB] to do so by transmitting the amended or new contracts as soon as possible.«)

- 91 Sagsøgerne har gjort gældende, at denne sætning blev forstået sådan, at den officielle anmodning kun var en formalitet.

- 92 Dens formulering er dog til hinder for en sådan fortolkning. Generaldirektøren for GD VI angiver udtrykkeligt, at forelæggelsen er nødvendig for, at Kommissionen kan »undersøge« og »godkende« de ændrede kontrakter.
- 93 Endvidere skal det fastslås, at generaldirektøren i den omtvistede skrivelse hverken angiver, at den nye pris er i overensstemmelse med markedsprisen, eller at den procedure, der blev fulgt ved aftalen om tillæggene, var blevet gennemført under overholdelse af reglerne om fri konkurrence i de anvendelige bestemmelsers forstand. Det er imidlertid uomtvistet mellem parterne, at det alligevel er disse to forhold, der udgør grundlaget for beslutningen af 1. april 1993. Beslutningen er derimod ikke baseret på den omstændighed, at Kommissionen — selv i tilfælde af en reduktion af mængderne — ikke kunne godkende en forhøjelse af priserne, hvilket ville være i modstrid med skrivelsen fra generaldirektøren for GD VI.
- 94 Det forhold, at generaldirektøren angav, at han kunne acceptere en forhøjelse af prisen, hvis mængderne blev tilpasset som en konsekvens heraf, betyder hverken at denne nye pris ville være i overensstemmelse med markedet, eller at tillæggene var blevet aftalt under iagttagelse af reglerne om fri konkurrence.
- 95 Sagsøgerne har gjort gældende, at skrivelsen fra generaldirektøren for GD VI skal forstås i sammenhæng med den nødsituation, som var gældende på det tidspunkt, og som Domstolen henviste til i sine domme af 5. maj 1998 (jf. f.eks. dommen i sagen Dreyfus mod Kommissionen, præmis 50).
- 96 Som sagsøgerne understregede i forbindelse med undersøgelsen af formaliteten i disse sager, udgjorde Kommissionens godkendelse imidlertid et afgørende element i leveringskontrakterne for hvede til Rusland.

- 97 Denne snævre forbindelse blev fremhævet af Domstolen i dommene af 5. maj 1998. Domstolen fastslog således, at det var »berettiget at antage, at leveringskontrakten kun blev indgået i henhold til de forpligtelser, Fællesskabet ... påtog sig« (jf. bl.a. dommen i sagen Dreyfus mod Kommissionen, præmis 50), og at »der kun kunne ske betaling af kornleverancerne med de finansielle ressourcer, Fællesskabet havde stillet til rådighed for køberne« (jf. samme dom, præmis 51). Domstolen fastslog endvidere, at i mangel af en garanti for fællesskabsfinansiering var »den mulighed, Exportkhløb havde for at opfylde leveringskontrakterne ... rent teoretisk« (jf. samme dom, præmis 52).
- 98 Henset til fællesskabsfinansieringens afgørende betydning kan det ikke accepteres, at sagsøgerne kunne handle på grundlag af en skrivelse fra generaldirektøren for GD VI, der tilmed var adresseret til Exportkhløb og ikke til VEB, uden at afvente Kommissionens endelige beslutning.
- 99 I betragtning af samtlige disse forhold kan sagsøgerne ikke hævde, at skrivelser af 12. marts 1993 fra generaldirektøren for GD VI skabte berettigede forventninger i dette begrebs forstand i henhold til retspraksis.
- 100 Endelig er der med hensyn til skrivelser af 26. marts 1993 fra kommissionsmedlemmet med ansvar for landbrugsspørgsmål grund til at bemærke, at den indeholder følgende konklusion:

»Som De er bekendt med, skal VEB forelægge disse ændringer [af kontrakterne] for Kommissionen til godkendelse. Den officielle anmodning vedrørende disse ændringer af kontrakterne er først netop tilgået mine tjenestegrene ved telefax (22.3.) og er nu ved at blive behandlet.«

[»As you are aware, these amendments must be presented by the VEB for approval to the Commission. The official demand concerning such amendments to the contracts has only just reached my services by fax (22/3) and is currently being studied.«]

- 101 Hertil kommer, at denne skrivelse ikke indeholder forhold, der giver anledning til at tro, at Kommissionen fandt, at den frie konkurrence var blevet sikret, og at priserne svarede til markedsprisen.
- 102 Derfor kunne skrivelserne af 26. marts 1993 ikke skabe berettigede forventninger hos sagsøgerne.
- 103 Herefter skal anbringendet om at der er sket tilsidesættelse af princippet om beskyttelse af den berettigede forventning, forkastes.

Tilsidesættelse af begrundelsespligten

Parternes argumenter

- 104 Sagsøgerne har gjort gældende, at Kommissionen har tilsidesat begrundelsespligten i EF-traktatens artikel 190's (nu artikel 253 EF) betydning (jf. Rettens dom af 25.6.1998, forenede sager T-371/94 og T-394/94, British Airways m.fl. og British Midland Airways mod Kommissionen, Sml. II, s. 2405, præmis 89 og 95).

- 105 Det viste sig i forbindelse med et møde i Bruxelles den 13. maj 1993 mellem repræsentanter for Kommissionen og for Comité du commerce des céréales et des aliments du bétail de la CEE (Udvalget for Handel med Korn og Foderstoffer i EF, Cocal), som sagsøgerne er medlem af, at der var blevet taget hensyn til andre grunde end dem, der er anført i beslutningen. Som det fremgår af referatet fra dette møde, var de priser, der blev aftalt i tillæggene, ifølge Kommissionen resultatet af en forudgående aftale mellem eksportørerne.
- 106 Denne grund, hvis rigtighed aldrig er blevet godtgjort, fremgår dog ikke af beslutningen. Beslutningen af 1. april 1993 nævner altså ikke alle grundene, eller de egentlige grunde, til afslaget.
- 107 I sag T-491/93 har sagsøgeren tilbudt at fremkomme med yderligere oplysninger i form af afhøring af de personer, der deltog i mødet den 13. maj 1993, med henblik på at bekræfte rigtigheden af de forhold, der blev drøftet.
- 108 Kommissionen har i sit svarskrift i øvrigt bekræftet, at der fandtes andre grunde end dem, der er nævnt i beslutningen, idet den henviste til »bredere betragtninger af politisk og økonomisk karakter« — der i øvrigt ikke var præciseret — som der var blevet taget hensyn til ved afvisningen af tillæggene.
- 109 I sagerne T-485/93 og T-494/93 har Kommissionen indledningsvis gjort gældende, at dette anbringende skal afvises, idet det ikke opfylder betingelserne i artikel 44, stk. 1, litra c), i Rettens procesreglement. Når beslutningen er begrundet, er det ved anvendelsen af traktatens artikel 190 uden interesse, om andre grunde ligeledes kunne have begrundet beslutningen. Derfor er der ikke noget forhold, som gør det muligt at forstå, hvordan traktatens artikel 190 skulle være blevet tilsidesat i sagen.

- 110 Kommissionen har bemærket, at det af sagsøgerne påberåbte mødereferat blev udarbejdet af en af repræsentanterne for Coceral, og at Kommissionen ikke har anerkendt rigtigheden heraf.
- 111 Endvidere har Kommissionen ikke — i modsætning til, hvad sagsøgerne har hævdet — i sit svarskrift anført, at der blev taget hensyn til andre forhold i forbindelse med vedtagelsen af beslutningen.
- 112 Kommissionen har subsidiært henvist til, at den begrundelse, der kræves i henhold til traktatens artikel 190, afhænger af karakteren af den omhandlede retsakt (jf. Domstolens dom af 14.5.1998, sag C-48/96 P, Windpark Groothusen mod Kommissionen, Sml. I, s. 2873, præmis 34 og 35), henset til den sammenhæng, i hvilken retsakten blev vedtaget. I denne sag indgår beslutningen i en privatretlig sammenhæng, inden for hvilken Kommissionen har et frit skøn. Derfor kan der ikke kræves nogen særlig begrundelse, hvilket så meget desto mere gælder i forhold til sagsøgeren, som blot er tredjemand i forhold til kontrakten af 9. december 1992.

Rettens bemærkninger

- 113 Efter ordlyden af artikel 44, stk. 1, litra c), i procesreglementet skal stævningen bl.a. indeholde en kort fremstilling af søgsmålsgrundene. I modsætning til, hvad Kommissionen har gjort gældende, finder Retten, at dette krav er opfyldt i denne sag. De indsigelser, som Kommissionen har fremført, vedrører faktisk ikke de formelle krav til, at anbringendet kan antages til realitetsbehandling, men omhandler undersøgelsen af, om det er begrundet.
- 114 Den påståede afvisningsgrund skal derfor forkastes.

- 115 Det fremgår af fast retspraksis, at den begrundelse, som kræves i henhold til traktatens artikel 190, og som udgør et væsentligt formkrav i henhold til traktatens artikel 173, klart og utvetydigt skal angive de betragtninger, som den institution, der har udstedt retsakten, har lagt til grund, således at de berørte parter kan få kendskab til grundlaget for den trufne foranstaltning, og således at den kompetente ret kan udøve sin prøvelsesret.
- 116 I sagen fremgår det klart af beslutningen, at Kommissionen fandt, at de ændrede kontrakter, der var blevet fremsendt til den, ikke kunne godkendes, eftersom de ikke opfyldte de i de gældende regler stillede betingelser, da disse kontrakter ikke var blevet indgået under overholdelse af princippet om fri konkurrence, og da de nye priser ikke var i overensstemmelse med markedspriserne.
- 117 Sagsøgerne har i øvrigt ikke bestridt, at de har forstået dette ræsonnement, hvilket bekræftes af de argumenter, de har fremført til støtte for deres første anbringende.
- 118 Herefter skal det fastslås, at beslutningen er i overensstemmelse med kravene i traktatens artikel 190.
- 119 Derimod tilkommer det ikke Retten i forbindelse med et anbringende, der støttes på en tilsidesættelse af traktatens artikel 190, at undersøge, om andre grunde end dem, der er angivet i en beslutning, kunne have begrundet denne. Dette overskrider prøvelsen af begrundelsen, således som det er blevet påpeget ovenfor.
- 120 Dette anbringende skal derfor forkastes.

Påstanden om erstatning for økonomisk skade

Formaliteten

- 121 I sag T-491/93 har Kommissionen gjort gældende, at påstanden om erstatning for økonomisk skade skal afvises. Det er nemlig ikke på grundlag af stævningen muligt at forstå påstandens indhold, og særligt den påståede skades karakter. Stævningen opfylder derfor ikke de krav, der stilles i artikel 44, stk. 1, litra c), i Rettens procesreglement.
- 122 Efter ordlyden af denne bestemmelse skal stævningen indeholde søgsmålets genstand og en kort fremstilling af søgsmålsgrundene. Retten finder, at dette krav er opfyldt i denne sag. Den indsigelse, som Kommissionen har fremført, vedrører ikke undersøgelsen af de formelle krav, der gælder for, at en stævning kan realitetsbehandles, men undersøgelsen af erstatningspåstanden i realiteten.
- 123 Kommissionens afvisningspåstand skal derfor forkastes.

Realiteten

- 124 Det er tilstrækkeligt at anføre, at pådragelse af erstatningsansvar forudsætter tilstedeværelse af en række betingelser, nemlig at den adfærd, som bebrejdes institutionen, er retsstridig, at der er indtrådt et økonomisk tab, og at der er årsagsforbindelse mellem adfærden og det påberåbte tab (jf. bl.a. Rettens dom af 16.10.1996, sag T-336/94, Efisol mod Kommissionen, Sml. II, s. 1343, præmis 30).

- 125 Retten finder i denne sag, at de af sagsøgerne hævdede mangler — alt afhængig af hvilken sag der er tale om — består i alle eller i visse af de anbringender, de har påberåbt sig til støtte for deres annullationssøgsmål.
- 126 Det følger af, at de omhandlede anbringender tidligere er blevet afvist, at sagsøgerne ikke har formået at godtgøre, at Kommissionen har begået en fejl.
- 127 Herefter skal påstanden om erstatning for den hævdede økonomiske skade forkastes.

Påstanden om erstatning for ikke-økonomisk skade

- 128 I sag T-485/93 har sagsøgeren gjort gældende, at de udtalelser, som generaldirektøren for GD VI fremsatte under mødet den 13. maj 1993 i overværelse af repræsentanter for Fællesskabets eksportører af korn (jf. ovenfor, præmis 105), der insinuerede, at sagsøgeren havde deltaget i ulovlige handlinger i forbindelse med forhandlingen om tillægget til kontrakten, har påført firmaet en ikke-økonomisk skade.
- 129 Sagsøgeren har påstået, at Kommissionen pålægges at betale én EUR i erstatning for denne skade.

- 130 Det bemærkes, at det dokument, som sagsøgeren støtter sig på for at bevise Kommissionens fejl, er et referat fra det omhandlede møde, der er skrevet af Coceral. Der er derfor hverken tale om et officielt referat eller om et referat, som Kommissionen på den ene eller anden måde har godkendt.
- 131 Det kan følgelig ikke anses for bevist, at de udtalelser, der er gengivet i dette dokument, og som bestrides af Kommissionen, virkelig er blevet fremsat.
- 132 Under disse omstændigheder skal den i sag T-485/93 nedlagte påstand om erstatning for ikke-økonomisk skade forkastes.
- 133 Heraf følger, at Kommissionen i det hele må frifindes.

Sagsomkostningerne

- 134 I henhold til artikel 87, stk. 3 i Rettens procesreglement kan Retten fordele sagens omkostninger eller bestemme, at hver part skal bære sine egne omkostninger, hvis hver af parterne henholdsvis taber eller vinder på et eller flere punkter. Under de i denne sag foreliggende omstændigheder skal det fastslås, at Kommissionen betaler samtlige sagsomkostninger frem til Domstolens domme af 5. maj 1998. Sagsøgerne bærer hver deres egne omkostninger efter afsigelsen af disse domme og betaler solidarisk Kommissionens sagsomkostninger efter afsigelsen af de nævnte domme.

På grundlag af disse præmisser

udtaler og bestemmer

RETTEN (Anden Afdeling)

- 1) Sagerne T-485/93, T-491/93, T-494/93 og T-61/98 forenes med henblik på dommen.
- 2) Kommissionen for De Europæiske fællesskaber frifindes.
- 3) Kommissionen bærer sine egne omkostninger og betaler de omkostninger, som hver af sagsøgerne har afholdt indtil afsigelsen af Domstolens domme af 5. maj 1998. Sagsøgerne bærer hver deres egne omkostninger efter afsigelsen af disse domme og betaler solidarisk Kommissionens sagsomkostninger efter afsigelsen af de nævnte domme.

Pirrung

Potocki

Meij

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 8. november 2000.

H. Jung

A.W.H. Meij

Justitssekretær

Afdelingsformand